

Автор статті:

Вікторія Безсмертна,

викладачка кафедри соціальних технологій

ГЕНДЕРНІ ОСВІТНІ ЦЕНТРИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЕМОКРАТІЇ ТА СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

У 2016 р. Світовим економічним форумом (World Economic Forum) було опубліковано результати щорічного дослідження «Індекс гендерного розвитку 2016» (The Global Gender Gap Index 2016), в якому Україна зайняла 69 місце серед 144 країн світу. Порівняно з дослідженням 2015 року Україна погіршила свої позиції на 2 пункти [4]. Така статистика свідчить про актуальність гендерних проблем для України та потребу спільних суспільних дій для їх подолання з метою покращення життя суспільства. Подолання гендерного дисбалансу є одним з головних напрямів роботи гендерних освітніх центрів.

Діяльність гендерних освітніх центрів сприяє соціальній активності молоді, її саморозвитку, самовдосконаленню як на професійному, так і на особистісному рівнях.

Гендерні освітні центри можна означити як науково-дослідницькі групи й організації, створені з метою вивчення та усвідомлення гендерної проблематики, вироблення практичних заходів (дій) з упровадження гендерної ідеології і гендерної рівності в суспільну свідомість.

У 2012 р. було створено Мережу центрів гендерної освіти при вищих навчальних закладах України за ініціативи Харківського обласного гендерного ресурсного центру у партнерстві із представництвом Фонду ім. Фрідріха Еберта в Україні із врахуванням вивченого досвіду гендерних центрів, центрів гендерної освіти та кафедр гендерних студій ВНЗ, створених за сприяння Програми рівних можливостей та прав жінок в Україні ЄС-ПРООН з 2007 до 2011 рр. На сьогодні у Мережу входять 30 осередків гендерної освіти ВНЗ Дніпропетровська, Донецька, Житомира, Запоріжжя, Києва, Кривого Рогу, Луцька, Маріуполя, Ніжина, Сум, Тернополя, Харкова, Черкас, Ужгорода [1].

За роки становлення до напрямів діяльності центрів органічно ввійшла робота з вивчення гендерного компоненту у різних сферах суспільного життя. Таким чином, гендерні освітні центри працюють за такими напрямами: науковий (збірники наукових робіт, монографії, наукові статті та інше), навчально-методичний (навчальні та методичні посібники, спецкурси, тощо), робота зі студентською молоддю та науково-педагогічними працівниками (традиційні та інноваційні методи та форми роботи). Також осередки гендерної освіти займаються вирішенням таких проблем як питання рівності, захист прав людини, насильство, вплив телепродукції на соціалізацію особистості, гендерні стереотипи, прихований навчальний план, відповідальне батьківство, змістовне дозвілля молоді, професійне становлення, формування толерантності та інше.

Проте, на сьогоднішній день в Україні існує 802 вищих навчальних закладів і лише 30 гендерних центрів при них, тому нами було проведено дослідження для з'ясування причин, які перешкоджають створенню та розвитку центрів гендерної освіти при ВНЗ. Ми виділили три основні групи таких причин: зовнішні (відсутність обґрунтованої стратегії розвитку гендерних центрів України), внутрішні (низький рівень активності з боку науково-педагогічних працівників) та особистісні (обмаль часу та сил для діяльності в гендерній сфері). Ці причини тісно пов'язані між собою та взаємозалежні, оскільки, на сьогоднішній день, немає єдиного підходу до розвитку гендерних центрів. Відповідно, адміністрація вищих навчальних закладів не заохочує науково-педагогічних працівників до розвитку

ґендерної сфери. Таким чином, співробітники закладу займаються даними питаннями за особистої ініціативи, паралельно з виконанням навчального навантаження, тому часто в них не вистачає часу для ефективної реалізації розвитку ґендерних центрів. Проте, діяльність центрів ґендерної освіти вбачається в розвитку інноваційного характеру навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі та можливості реалізації власних ідей та проектів [3, 4].

Було з'ясовано, що діяльність ґендерних центрів позитивно впливає на розвиток вищих навчальних закладів, а також сприяє впровадженню ґендерної політики в Україні (даний напрямок визначено в цілях розвитку тисячоліття). Тому на основі експертної думки діючих директорок та директорів центрів ґендерної освіти при ВНЗ нами було визначено необхідні ресурси для їх створення та ефективного функціонування.

Для визначення необхідних ресурсів для створення та розвитку центрів ґендерної освіти при ВНЗ, ми запитали експертну думку діючих директорок та директорів центрів. Оскільки вони вже пройшли шлях створення ґендерних центрів, на практиці відчули певні труднощі, тому нами було запропоновано проранжувати необхідні ресурси для оптимізації відкриття центрів. Відповідно до їх оцінки був побудований такий рейтинг (перше – найбільш необхідне і по спадаючій):

1. Підготовка науково-педагогічних працівників до створення центрів ґендерної освіти.
2. Удосконалення нормативно-правової бази з ґендерних питань.
3. Матеріальне забезпечення та підтримка з боку вищого навчального закладу.
4. Ґендерночутливе середовище вищого навчального закладу.
5. Підвищення рівня ґендерної освіти викладачів та студентів.
6. Додаткове фінансування діяльності центрів ґендерної освіти з боку вищого навчального закладу.
7. Підтримка органів місцевої влади.

Таким чином, одним із важливих кроків під час процесу створення ґендерних центрів є підготовка науково-педагогічних працівників та удосконалення нормативно-правової бази з ґендерних питань, ці компоненти тісно переплітаються між собою. Оскільки відсутність нормативно-правового підґрунтя створення та функціонування центрів ґендерної освіти ускладнює процес підготовки кадрів з даних питань, тому система управління є досить різноманітною. Ще одним важливим компонентом є матеріальне забезпечення та підтримка з боку ВНЗ, оскільки, на сьогоднішній день, вся діяльність активістів та активісток відбувається на волонтерських засадах і поза навчально-виховним процесом, внаслідок чого в діяльності відсутня системність та безперервність. Також є важливим ґендерночутливе середовище. Воно формується шляхом підвищення рівня ґендерної освіти викладачів та студентської молоді та позитивно впливає на підвищення ґендерної культури суспільства.

Використана література

1. Всеукраїнська мережа осередків ґендерної освіти ВНЗ [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://gendercenter.net.ua/>
2. Безсмертна В. І. Система управління центрами ґендерної освіти при ВНЗ / В. І. Безсмертна // Ґендерна політика очима української молоді : [матеріали підсумкової конференції X Регіонального конкурсу молодих вчених] / [за заг. ред. Н. В. Бібік, Г. Г. Фесенко] ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. — Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2016. — 361 с. — С.18-35.

3. Безсмертна В. І. Управління центрами ґендерної освіти при ВНЗ : проблеми та перспективи / В. І. Безсмертна // Гендерна парадигма освітнього простору / За заг. ред. Дороніної Т. О. — Кривий Ріг : ВЦ КДПУ. — 2016. — Вип. 3-4. — С. 160-165.
4. World Economic Forum. The Global Gender Gap Report 2016 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://reports.weforum.org/global-gender-gap-report-2016/>

